

**Lob van
Gennep**
Leven mét de Maas

Historisch overzicht regelgeving en beleid rivierbed

Op dit moment is de begrenzing van het rivierbed en de bijbehorende vergunningplicht geregeld in de Waterwet, het Waterbesluit en de Waterregeling die in 2009 in werking zijn getreden. Deze wet- en regelgeving vervangt eerdere wet- en regelgeving op dit punt. Hieronder is een overzicht opgenomen van de regelgeving en het beleid die vanaf het einde van de 19^e eeuw de omvang van de rivier de Maas en de vergunningplicht hebben geregeld. Het overzicht is op 5 mei 2020 geactualiseerd.

- **Wet van 28 februari 1891:** Deze wet strekte ter bescherming van 's Rijks waterstaatswerken, o.a. de Maas. Op basis van een algemene maatregel van bestuur konden talrijke activiteiten in (onder andere) de rivieren worden gereguleerd. Daartoe konden vergunningen worden verleend.
- **Rivierenwet van 9 november 1908:** In artikel 3 van de Rivierenwet was omschreven wat moest worden verstaan onder het zomerbed en het winterbed:
 - § 1. Onder zomerbed wordt verstaan de oppervlakte, die bij gewoon hoog zomerwater of bij gewonen vloed door de rivier of den stroom wordt ingenomen.*
 - § 2. Onder winterbed wordt verstaan de oppervlakte tusschen het zomerbed en de buitenkruinlijn van den hoogwater keerenden dijk en, waar deze niet bestaat, tusschen het zomerbed en de hoge gronden, die het water bij den hoogsten stand keeren, (...)*In het bedijkte gebied reikte de rivier tot de buitenkruinlijn van de dijk. In het onbedijkte gebied reikte de rivier tot de hoge gronden, die het water bij de hoogste stand keerden. Volgens artikel 5 § 1 van de Rivierenwet mochten alleen met vergunning in het winterbed bepaalde werken, bouwwerken, heggen, omheiningen en noodkeringen ontstaan. Artikel 6 van de Rivierenwet maakte het mogelijk bij algemene maatregel van bestuur gedeelten van het winterbed aan te wijzen waar de vergunningplicht buiten toepassing bleef.
- In het **Besluit van 9 juli 1914** (dat is herzien met het **Besluit van 24 februari 1916**) is waarschijnlijk voor het eerst bepaald waar werken zonder vergunning mogen worden verricht. Op een kaart bij het Besluit van 9 juli 1914 is met lichtblauw aangegeven voor welke gebieden geen vergunning nodig is. Zie **figuur 1** onderaan het document. Het met lichtblauw aangegeven gebied is niet gewijzigd met het Besluit van 24 februari 1916.
- Na de hoogwaters van 1993 en 1995 is de **beleidslijn Ruimte voor de Rivier** op 19 april 1996 bekendgemaakt (op 12 mei 1997 is een aangepaste beleidslijn bekendgemaakt, vindplaats: <http://publicaties.minienm.nl/documenten/beleidslijn-ruimte-voor-de-rivier-1>). De doelstelling van de beleidslijn was meer ruimte voor de rivier, de duurzame bescherming van mens en dier tegen overstroming bij hoogwater en het beperken van materiële schade.

**Lob van
Gennep**
Leven mét de Maas

In de beleidslijn wordt voor de afbakening van het winterbed van de Maas op plaatsen waar dijken ontbreken, uitgegaan van een rivierafvoer met een kans van voorkomen van 1:1.250 per jaar. Dit kwam toen neer op een afvoer van 3.935 m³/s bij Borgharen. Onderscheid werd gemaakt tussen een stroomvoerend winterbed en een bergend winterbed. Met de beleidslijn maakte het Rijk een stringenter beleid bekend voor het gebruik van het winterbed.

- Met het **Besluit van 6 maart 1998** zijn de kaarten waar werken zonder vergunning mogen worden verricht van 1916 herzien. In de toelichting bij het besluit is vermeld dat veranderingen in de fysieke omgeving in Nederland, België en Frankrijk hebben geleid tot veranderingen van frequenties van afvoeren. Hierdoor kwamen de kaarten van 1916 niet meer overeen met de huidige situatie. Daarnaast worden in de toelichting genoemd de versnelling van het programma van rivierdijkversterkingen, de versnelde uitvoering van maatregelen die moeten resulteren in lagere hoogwaterstanden en bestuurlijke maatregelen in de sfeer van de ruimtelijke ordening om toekomstige schade te voorkomen, die zijn uitgewerkt in de beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Op de kaarten is met bruin het zomerbed aangegeven, met mosgroen het winterbed en met lichtblauw het winterbed waar geen vergunningplicht geldt. Zie **figuur 2** onderaan het document.
- Met een **wijziging van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken** op 22 december 1999 werd de Rivierenwet ingetrokken. Artikel 1a Wet beheer rijkswaterstaatswerken luidde vanaf die datum:
In deze wet worden de rivieren, behorende tot de wateren in beheer bij het Rijk, begrensd door de buitenkruinlijn van de primaire waterkering in de zin van de Wet op de waterkering, dan wel, waar zodanige waterkering ontbreekt, door de bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen lijn van de hoogwaterkerende gronden.
Tevens werd artikel 2a toegevoegd aan de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, op grond waarvan bij algemene maatregel van bestuur gedeelten van de rivier en gedragingen konden worden aangewezen waarop de vergunningplicht niet van toepassing is.
- Het **Besluit rijksrivieren** van 12 april 2001 is de algemene maatregel van bestuur die wordt genoemd in de artikelen 1a en 2a van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken. Op de kaarten bij het besluit is met lichtgroen het gebied aangegeven waar geen vergunningplicht geldt en lichtblauw het overig rivierbed. Met rood is de lijn van de hoogwaterkerende gronden aangegeven die de begrenzing vormt van het rivierbed. Zie **figuur 3** onderaan het document. Op 18 juli 2009 is het Besluit rijksrivieren gewijzigd om op een aantal locaties begrenzingslijnen beter praktisch werkbaar te maken.
- Op 14 juli 2006 zijn de **Beleidsregels grote rivieren** inwerking getreden en is de beleidslijn Ruimte voor de Rivier ingetrokken. Op de sinds 1 juli 2015 vigerende kaart is met blauw aangegeven waar het stroomvoerend regime geldt, met groen waar het bergend regime geldt en met geel waar geen watervergunning is vereist voor werken en andere zaken. Zie **figuur 4** onderaan het document.

**Lob van
Gennep**
Leven mét de Maas

- De **Waterwet, het Waterbesluit en de Waterregeling** zijn op 22 december 2009 in werking getreden en regelen nu de begrenzing van het rivierbed en de vergunningplicht. In de Waterwet is het rivierbed onderdeel van het oppervlaktewaterlichaam de Maas. In een bijlage bij het Waterbesluit is onder andere de Maas opgenomen als oppervlaktewaterlichaam dat bij het Rijk in beheer is. Het Waterbesluit bepaalt dat bij ministeriele regeling de grenzen van oppervlaktewaterlichamen die in beheer zijn bij het Rijk worden vastgesteld. Dit is gebeurd met de kaarten die als bijlagen II, III en IV horen bij de Waterregeling. Als bijlage IV is bij de Waterregeling een kaart gevoegd met grenzen van oppervlaktewaterlichamen waar het Rijk het waterstaatkundig beheer voert. Zie **figuur 5** onderaan het document. Met lichtblauw is het gebied aangegeven waar het Rijk het waterstaatkundig beheer voert. Met geel zijn de gebieden aangegeven die zijn vrijgesteld van de vergunningplicht voor het gebruik van waterstaatswerken.

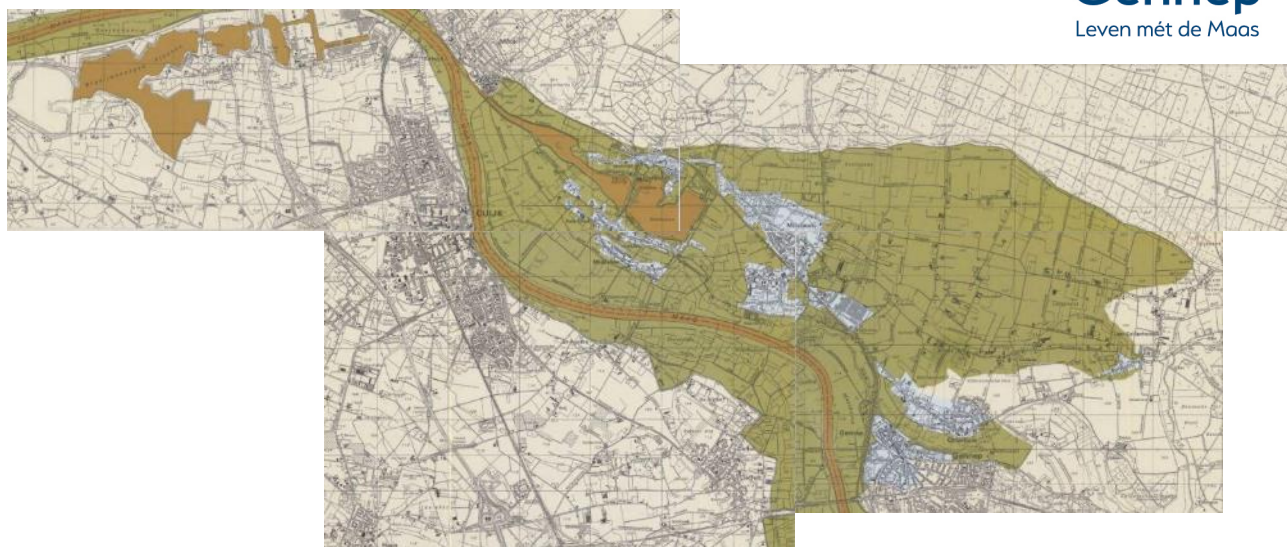

Figuur 1: Kaart bij Besluit van 24 februari 1916, met in geel het stroomgebied van de Maas en in lichtblauw de gebieden waar geen vergunning nodig is.

**Lob van
Gennep**
Leven mét de Maas

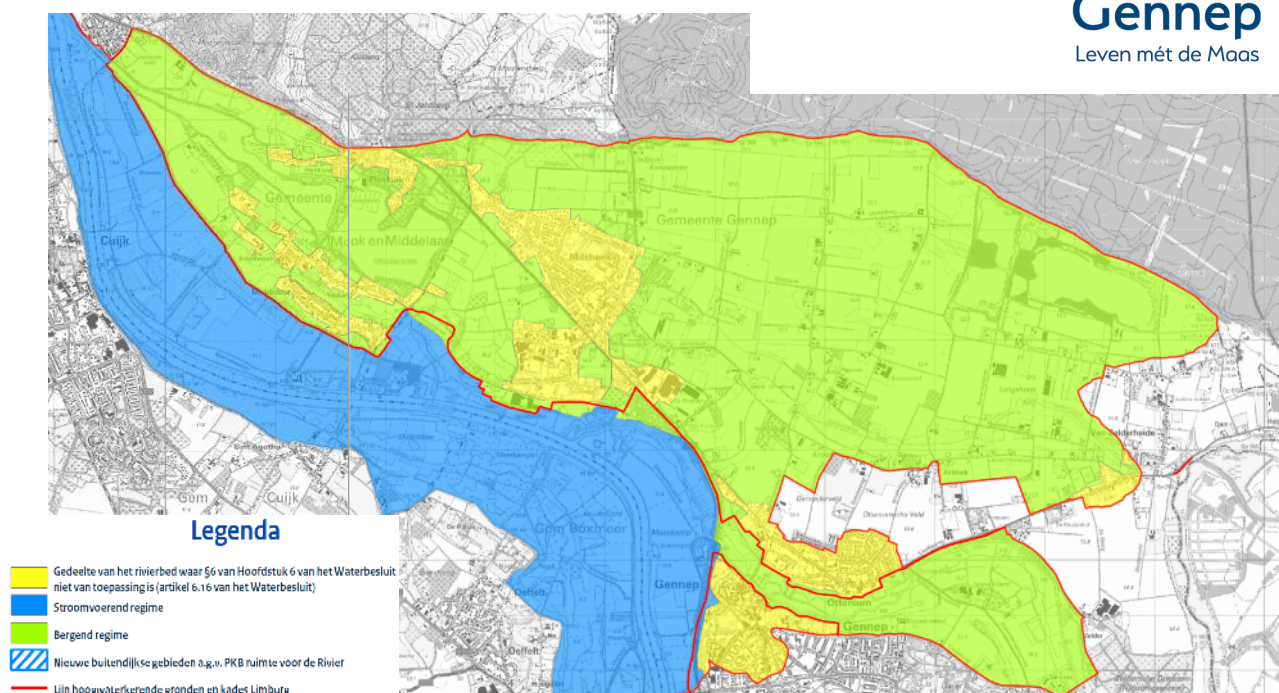
Figuur 2: Kaart bij Besluit van 6 maart 1998, met in bruin het zomerbed, in mosgroen het winterbed en in lichtblauw het winterbed waar geen vergunningplicht geldt.

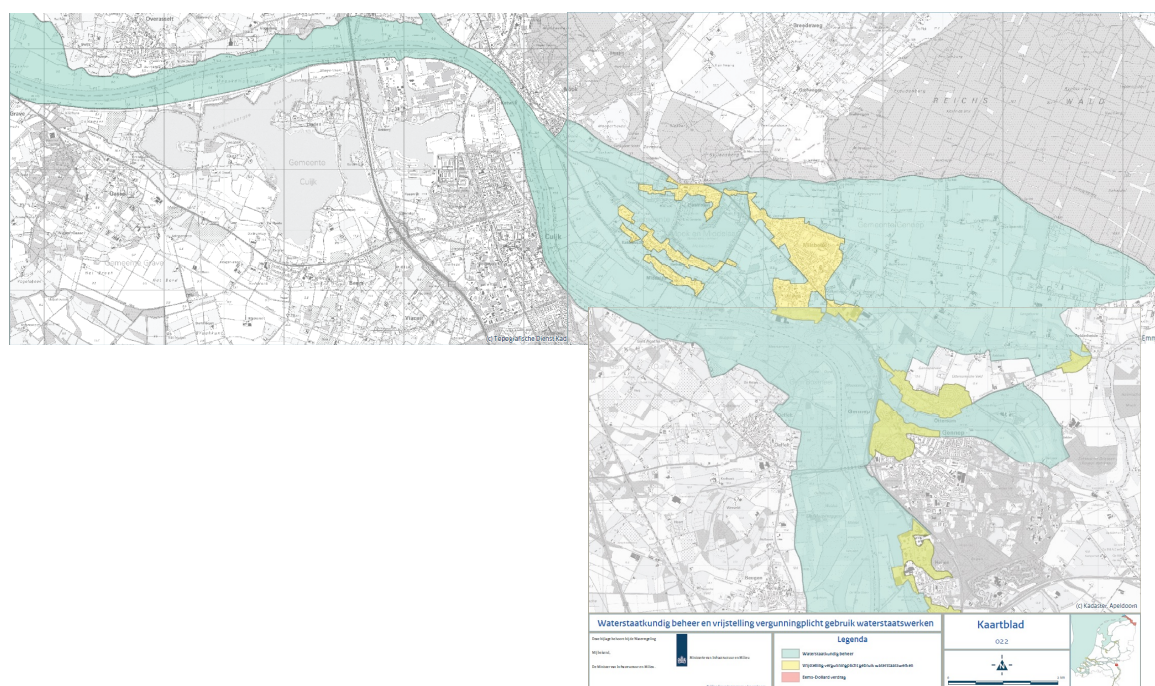
Figuur 3: Kaart bij Besluit rijksrivieren van 12 april 2001, met in lichtblauw het rivierbed met vergunningplicht, in lichtgroen het gebied waar geen vergunningplicht geldt en met rode lijn de hoog waterkerende gronden.

**Lob van
Gennep**
Leven mét de Maas

Figuur 4: Kaart die sinds juli 2015 geldt bij de Beleidsregels grote rivieren, met in blauw gebieden waarvoor het stroomvoerend regime geldt, in groen het bergend regime en in geel de gedeelten van het rivierbed waarvoor geen vergunningplicht geldt

Figuur 5: Kaart bij Waterregeling, behorende bij Waterwet van 29 januari 2009, met in lichtblauw het rivierbed en in geel het gebied waar geen vergunningplicht geldt.